

De duim van Alva

Dankzij Luther en Calvijn had het Vaticaan in het midden van de zestiende eeuw niet meer het monopolie van religieuze macht in Europa. Dat ging niet zonder slag of stoot. Keizer Karel ageerde al fel tegen de 'kettters', maar zijn zoon Filips II trad nog veel strenger op, met name na de beruchte Beeldenstorm van 1566, waarbij calvinisten vele katholieke kerken hadden vernield.

Om wraak te nemen werd Fernando Alvarez de Toledo, hertog van Alva, naar de Nederlanden gestuurd. De IJzeren Hertog, die als een tweede Nero werd gezien, kwam in 1567 aan en stichtte zijn Raad van Beroerten, die al snel de Bloedraad werd genoemd. Het schrikbewind van Alva behoort tot de zwartste bladzijden uit onze geschiedenis: het waren zes jaar van bezetting, moord, inquisitie, plundering, oorlogsbelastingen, inbeslagnames, arrestaties, martelingen en meer dan achttienduizend terechtstellingen.

Rond 1570 was Alva op het toppunt van zijn macht, gesymboliseerd door de bouw van de immense dwangburcht te Antwerpen, waarin hij zijn eigen standbeeld liet plaatsen.

Daarna keerde voor hem het tij. Men begon het Wilhelmus te zingen, want Willem van Oranje, alias de Zwijger, was de voornaamste opponent van de Spaans-katholieke tirannie. Op 1 april 1572 veroverden de watergeuzen Den Briel. Het zou een scharnierpunt in de geschiedenis blijken. De IJzeren Hertog verdween weer naar Spanje, en vijf jaar later waren alle Spaanse soldaten uit de Nederlanden vertrokken. Antwerpen was voor het eerst sinds jaren vrij van vreemde troepen. De bevolking, uitzinnig van vreugde, brak Alva's dwangburcht aan de stadskant af en vernielde zijn standbeeld. Daarmee was de episode van de wrede hertog afgesloten.

Dacht men tot voor kort.

IN GELINGI OVIS EXERE CAPTIVO

Eerder verschenen romans bij Uitgeverij De Arbeiderspers:

Corine Kisling

Tangen (1993)

De engelenbak (1994)

Satan in de polder (1996)

De groene gloed (1999, Cosun en 2000, Archipel)

Afgrond (2004)

Paul Verhuyck

De doodbieren (1991)

Moord door geboorte (1993)

De binnendienst (1995)

Hout en koper (1999)

De elektrische man (2003)

Kisling & Verhuyck

Het leugenverhaal (2007)

Kwelgeest (2008)

Kisling & Verhuyck

De duim van Alva

Litteraire thriller

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam · Antwerpen

Voor de wandeling van Cornelius en Sylvie zie pagina 239.

Copyright © 2010 Corine Kisling en Paul Verhuyck

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam.*

Omslagontwerp: Bram van Baal

Omslag foto: Sophie Gotti/Arcangel Images/Hollandse Hoogte

ISBN 978 90 295 7301 6 / NUR 305

www.arbeiderspers.nl

Pour aimer et pour souffrir en ce monde, les images suffisent.

Anatole France

De volle maan, zichtbaar door een hoog venster, overgiet de kamer met een melkachtig licht. Alleen de diepste hoeken blijven in het duister gehuld. De manestralen verlichten een tafel met glimmende instrumenten, rubber slangen, potten en flessen, een dressoir met bokalen waarin bleke vormen drijven. Over een van de bokalen hangt een doek. Aan de andere kant van de kamer, in de hoek naast het raam, staan een divan, een schemerlamp en een tafeltje met paperassen. Het opvallendste meubel in dit bescheiden laboratorium is de operatietafel midden in de kamer.

Door een deur aan de linkerkant is zojuist een vrouw binnengekomen die zich in het halfduister door de kamer beweegt.

‘Marc,’ roept ze zacht. ‘Marc, waar ben je?’

Ze loopt naar de andere kant van de kamer, waar een tweede deur is. Ze voelt aan de klink, maar de deur is gesloten.

‘Marc, ben je daar?’ fluistert ze.

Ze aarzelt, en loopt naar het zithoekje om de schemerlamp aan te steken. Haar aandacht wordt getrokken door de bokalen op het dressoir, en ze buigt zich voorover om de inhoud te bekijken. Huiverend trekt ze haar vest dicht om zich heen.

Achter haar, uit een donkere hoek van de kamer, is een man tevoorschijn gekomen die haar langzaam nadert. Wanneer de vloer kraakt komt ze overeind, maar voor ze zich kan omdraaien geeft de man haar twee snelle klappen op haar hoofd en vangt haar op als ze in elkaar zakt. Hij sleept haar naar de operatietafel, waar hij haar vaststoort rond schouders, middel en benen. Dan trekt hij de lange, witte jas aan die naast de deur hangt, en buigt zich over haar heen. Met zijn linkerhand streelt

hij haar gezicht, haar hals, de welving van haar borst. In zijn rechterhand houdt hij een kleine zaag.

De vrouw slaakt een kreet als ze bij bewustzijn komt.

‘Jij?! Wat doe *jij* hier?’ vraagt ze. ‘Wat heb je met me gedaan?’ Ze wringt wild in de banden die nauwelijks beweging toestaan. ‘Louis, laat me gaan!’

‘Laten gaan?’ De man lacht bitter. ‘Waarom zou ik je laten gaan? Zodat je Marc kunt opzoeken? Marc, mijn beloftevolle assistent?’ Weer lacht hij, dreigend nu. ‘O nee! Ik heb jullie spelletje door, jullie bedrog! Ik weet dat jullie heimelijk afspreken ’s nachts, hier, in mijn eigen laboratorium. Mijn vrouw en mijn assistent! Hoe naïef ben ik geweest! Hoe verblind! Maar mijn ogen zijn opengestaan. Ik heb je. Je bent van mij, voor altijd alleen van mij!’

‘Maak me los! Ik haat je! Je kunt me hier niet houden. Marc, waar ben je? Maak me los! Ik wil Marc zien!’

‘Marc zien? Wil je Marc zien?’ De man lacht een schelle, hoge lach. Een heftige zenuwtic doet zijn gezicht vertrekken. Hij draait zich om en trekt de doek van de grootste bokaal. ‘Hier is Marc,’ roept hij. ‘Hier heb je Marc.’

De vrouw gilt. Achter het glas zweeft het bleke hoofd van een jonge man. De donkere haren waaieren uit in de heldere vloeistof, de ogen zijn half gesloten, de lippen met grove steken dichtgenaaid.

‘Ha! Ha! Je wilt los? Je wilt naar Marc toe? Dat kan, liefje. Heb ik je ooit iets geweigerd? Heb ik je niet altijd je zin gegeven?’

Langzaam zet hij de tanden van de zaag op haar keel.

‘Ik zal je naar Marc brengen, liefje. Ik zal je losmaken.’

‘Louis, nee! Lou...’

Er spuit een golf bloed onder de zaag vandaan, en haar kreet gaat over in een gereutel als haar luchtpijp het begeeft. Bloed pompt uit de doorgesneden hals, bevlekt de witte jas van de krankzinnige geleerde, stroomt over de tafel, de vloer. Het gereutel verstomt en maakt plaats voor het zompig krassende

geluid van ijzer dat zich een weg vreet door bot. Met een triomfantelijke lach komt de man overeind en heft het druipende hoofd bij de haren omhoog.

‘Ha! Ha! Los! Voor altijd los!’

Hij keert zich om naar de bokaal en met een laatste holle schaterlach laat hij het hoofd naast het andere hoofd in de vloeistof zakken.

DOEK

Het bleef vijf seconden stil in het piepkleine theaterzaaltje. Daarna ontstond er tumult. Sommige mensen applaudiseerden, anderen protesteerden verontwaardigd. Een in zwijm gevallen vrouw moest worden bijgebracht met eau de cologne, iemand op de eerste rij staarde verbijsterd naar een paar spatten bloed op zijn schoen, een derde liep krijtwit en met een hand voor zijn mond zo snel mogelijk naar buiten.

Cornelius Reyziger liet zich te midden van een dertigtal andere toeschouwers mee naar buiten voeren, de frisse lucht van de kermis in. Bij de kassa stond al een rijtje te wachten voor de laatste voorstelling van die avond. *GRAND-GUIGNOL – THEATER VAN DE ANGST*, stond er in bloedrode letters op de façade van de tent geschreven. De asgrauwe gezichten en het ontstelde commentaar van de mensen die het theatertje verlieten, trokken alleen maar meer volk aan.

‘Dat zoiets mag!’

‘Er zijn geen grenzen meer tegenwoordig!’

‘Dat kan je toch geen toneel noemen?’

‘Waarom niet? Het is juist geweldig!’

‘Hoe zouden ze dat doen, met al dat bloed?’

Cornelius keek op zijn horloge. Half elf. De hele voorstelling had nauwelijks twintig minuten geduurd, inclusief de bekende inleiding van de directeur van het toneelgezelschap. Hij blies een paar keer diep uit om de bedompte lucht van het theaterzaaltje uit zijn longen te drijven. De adem van anderen.

Het was of hij al dat bloed nog rook, nog proefde. Zoet ijzer. Warme dood. Hij rilde. Het was zowel grotesk als walgelijk, en hij wist niet goed wat hij ervan moest denken.

Hij slenterde langs de kermiskramen. Dit was ongetwijfeld de vreemdste vorm van theater die hij ooit had gezien, ook al had hij wel een beetje geweten wat hij kon verwachten. Grand-Guignol was immers de naam geweest van een klein Parijs' theater in een steegje bij Pigalle, razend populair aan het begin van de twintigste eeuw. Er werden ongeloofwaardige melodrama's van bespottelijk slechte smaak op de planken gebracht, op basis van macaber geweld en bloederige horror. Het waren, volgens de bron die hij geconsulteerd had, 'creaties uit de laagste diepten van de geest'. Misselijkmakend entertainment waarvan het succes werd afgemeten aan het aantal dames dat in zwijm viel. In de loop van de tijd was het theatertje steeds meer een parodie van zichzelf geworden, tot het doek in 1962 definitief was gevallen. Het was ongelooflijk dat het genre zijn eigen dood toch had overleefd, en dat er nu, in minivorm, zelfs een reizende kermisvoorstelling van was gemaakt.

Hoewel Cornelius er dus op was voorbereid, was zijn maag toch gekrompen van al dat bloed, van die vochtig raspende zaag door die nekwervels. Het was een totaal andere ervaring dan het kijken naar een horrorfilm. Het filmdoek, het televisiescherm, de geluidsboxen, allemaal vormden ze een beschermende laag, een emotiebuffer tussen toeschouwer en protagonist. Er bleef afstand. Maar bij dit toneel werd er niet gemonteerd of verdoezeld. De hoofdrolspelers waren mensen van vlees en bloed die konden lijden, sterven, moorden. En dus was er de angst dat hun handen zich om je eigen strot zouden slaan en toeknijpen. Er was bijna erotische opwinding. Voyeurisme. En daaruit voortvloeiend een vaag gevoel van schuld. Van medeplichtigheid.

De kermis rook naar olieballen en friet, loempia en saté. Een half uur geleden, vlak voor de voorstelling, had hij nog trek

gehad in een hamburger met ketchup, maar nu voelde hij zich daar niet tegen opgewassen. Bovendien was het gaan regenen. Geen weer om nog lang buiten te blijven rondlopen. Cornelius vroeg zich juist af of hij niet beter naar huis kon gaan, toen hij zag dat hij zich voor de ingang van het glazen doolhof bevond. Als hij dat vandaag nog meepikte, kon hij langzamerhand aan zijn grote artikel over de Sinksenfoor beginnen, de Antwerpse Pinksterkermis.

De man achter de kassa schoof hem mechanisch een kaartje toe. Hij had meer belangstelling in een opstootje bij The Mighty Maiden, even verderop, waar een knokpartij gaande was tussen jongeren van verschillende origine. Cornelius stak zijn handen in zijn zakken en liep het doolhof in, zacht fluitend om zichzelf een air van bravoure te geven. Hij hield niet van doolhoven.

De neonlichten doofden. Het gedreun van de muziek en het gekrijs van de attracties waren gestopt. De kermis sloot zijn tenten. In de verte, op de Kaai, klonk een dronkenmannenstem; een vrouw antwoordde schel en kijvend; er viel iets kapot.

Ponelli stond in de smalle ingang van zijn glazen doolhof te roken. Hij leunde op zijn bezem en keek naar buiten. Het was gestopt met regenen, maar de houten loopplanken glansden nog nat in het licht van de straatlantaarns. De felgekleurde slogans op de façades van de kramen – Horror! Sensatie!! Bloedstollend!!! – schreeuwden hun geluidloze boodschap uit voor niemand.

Zoals elke avond wanneer de kermis sloot en Ponelli zijn blik over de verlaten kramen liet glijden, bekreep hem een gevoel van onbehagen. Het was niet het rariteitenkabinet, niet het spookhuis dat ijzingwekkend was, maar de desolate leegte eromheen. Het was de onge vulde realiteit, de afwezigheid van leven, die het bloed echt deed stollen. Vooral 's avonds, vooral in de regen. Ponelli schoot zijn peuk weg met zijn duim. Het was de schuld van de televisie. Die hield de mensen binnen. De televisie was een kermis op zich, een glazen bol met freaks *à volonté*.

Hij keek naar de schamele opbrengst in zijn kas en vroeg zich voor de zoveelste keer af waarom hij nooit de overstap naar een andere baan had gemaakt. Eentje buiten het kermiscircuit. Het deed er niet toe wat. Maar geen van de beroepen die hij kon verzinnen woog op tegen de verhalen van zijn vader, van zijn grootvader, kermisgasten *pur sang*. In Ponelli's borst gloeide een heimwee naar de jaren tien, twintig van de vorige eeuw, de

glorietijd van de kermis die hij zelf nooit had meegemaakt. De kermis van horen zeggen.

Een loslopende hond snuffelde tussen de kramen op zoek naar voedsel, geurtjes, ander leven. Halverwege zijn opgerichte staart zat een knik van dertig graden. Een hond was een wandelende strontfabriek en stront verplaatste zich door schuifelende klanten. Ponelli deed met zijn bezem een uitval naar het beest. De hond ontweek hem, vervolgde zijn speurtocht twee kramen verder. Het geraamte met de zeis op de eerste verdieping van het spookhuis leek naar het beest uit te halen.

Ponelli bootste met zijn bezem het gebaar na van de maaiende zeis, en liep naar binnen. Maaien was in feite een soort vegen. Mensen vegen. Hij verwachtte niet veel werk te hebben vanavond; het was niet druk geweest. Hij bezemde zich een weg door de gangen, opgebouwd uit glazen wanden en panelen die hij had overgenomen uit een oud spiegelpaleis. Hij had dit doolhof tien jaar geleden gekocht en vertimmerd en hoopte er zijn pensioen mee te halen.

De temperatuur was gedaald en de buitenste ramen waren beslagen: verdampt zweet van de bezoekers, vocht met een vleugje angst. Hij bukte zich om een plak kauwgom van de vloer los te trekken, kwam rood aangelopen overeind. Kauwgom zou bij wet verboden moeten worden.

Toen zag hij de man.

'*Santa madonna!*' riep Ponelli en hief zijn bezem in verdediging, de borstel vooruit.

De man was uit het niets verschenen achter een waas van condens op de wand van plexiglas. Zijn gezicht was troebel; donkere vlekken markeerden de plaats van ogen en mond. Aan weerszijden stonden de afdrukken van zijn handen; de damp zakte in dunne straaltjes langs het glas naar beneden.

Ze bevonden zich helemaal achter in het doolhof, in de hoek die het verst verwijderd was van kassa en entree. Een paar spiegelpanelen hadden de man tot nog toe aan het zicht onttrokken. Achter die verste hoek hield het glazen paleis op, hield

de kermis op, en begon de buitenwereld, de andere wereld van stad en nacht.

‘Santa madonna,’ herhaalde Ponelli, bleek van schrik. Hij had niet eens geweten dat er nog een bezoeker in zijn doolhof rondliep. Wanneer was die man naar binnen gegaan? Af en toe gebeurde het wel dat iemand verdwaald raakte in zijn eigen paniek.

‘Wacht,’ riep hij, ‘ik kom.’ Hij haastte zich de gangen door. ‘Niet bewegen!’ riep hij vanuit een andere hoek. Als zo’n dwaaler weer aan het dolen raakte, was het eind zoek.

Hoewel hij op de confrontatie was voorbereid, schrok hij toch nog van de man, die stil stond, een beetje door zijn knieën gezakt, en met holle, lege ogen, als een menselijke huls waar niets meer in zat.

‘*Porco dio*,’ mompelde Ponelli.

Hij pakte de man bij zijn mouw en trok hem resoluut mee naar de uitgang.

‘Het doolhof is dicht,’ zei hij. ‘Gesloten. *Fermé. Closed*. U had moeten roepen. Dan was ik al veel eerder gekomen.’

‘Sorry,’ zei de man die zich willoos liet meevoeren. ‘Ik weet niet zeker of ik... Er was daar iets...’

‘Ja, ja,’ zei Ponelli, ‘dat zal best.’

Toen ze de uitgang hadden bereikt, duwde hij de verdwaalde klant de buitenlucht in. Hij keek hem nog even na zoals hij de hond had nagekeken. Twee dwalers op één avond, op zoek naar iets wat er niet was. Hij voelde zich onrustig, ongemakkelijk, alsof hem iets te verwijten viel. Ergens krijste een kat.

Ponelli veegde het zweet van zijn voorhoofd. Hij sloot zijn kraam, zette de kraag van zijn colbertje op, en liep huiverend naar de woonwagen van Dikke Lea in de hoop zijn onrust in een flinke borrel te kunnen verdrinken.

Het duwtje van de doolhofman had hem in gang gezet. Stram en mechanisch stapte Cornelius tussen de rijen donkere kramen door, vond zijn weg versperd door het dichtgetrokken zeil van de rupsbaan, sloeg rechtsaf, maar liep ook daar vast. Hij keerde om, wandelde dezelfde weg terug en passeerde het doolhof weer, dat inmiddels donker en gesloten was. Voor hem liep een gele hond die verdween tussen draaimolen en mosselkraam. En daar was inderdaad een kleine uitgang van de kermis, de kermis die zich als een tweede doolhof over het glazen labyrint had gezet. Pas toen hij de gerestaureerde gevels van de Kaai voor zich zag, voelde hij zich echt bevrijd. Hier was hij thuis. Dit was zijn wijk. Hij stak over en liep in de richting van het museum. Zijn stappen echoden in de lege straat alsof een onzichtbare persoon gelijke tred met hem hield.

Met elke stap groeide zijn schaamte voor zijn paniek. Het was potsierlijk, verdwalen in een kermisdoolhof. Hoe had hij zich zo bewegingloos kunnen laten opsluiten in zijn eigen angst? Hij begon steeds harder te lopen, steeds bozer, en de echo volgde even kwaad. Hij sloeg een willekeurige straat in, en nog een. Hij wilde niet naar huis. Hij wilde eerst nadenken over wat hem was overkomen, over wat hij had gezien, gezien *meende* te hebben in dat doolhof. Was het echt gebeurd? Of was het zijn verbeelding geweest? *Een dolk van de geest, een valse schepping van een verhit brein?*

Tijdens zijn tocht door het doolhof was hij na verloop van tijd niemand meer tegengekomen. Telkens als hij de uitgang gevonden dacht te hebben, had een glazen wand de laatste stap naar

buiten geblokkeerd. Het zweet was hem uitgebroken. Toen hij eindelijk iemand had zien opdagen aan het andere einde van een gang, bleek het zijn eigen spiegelbeeld te zijn met een angstig, verwrongen gezicht. Hij was teruggerend, tegen een wand geknald, en stil blijven staan.

Achter het glas heerste duisternis. Hier eindigde de kermis in een wirwar van kabels en snoeren en rommel. Zo'n twintig meter verder begonnen de eerste straten. Een wiebelende lantaarn wierp grillige schaduwen over een stukje grond waar het onkruid hoog was opgeschoten. Op een gevel knipperde een oude neonverlichting een onvolledig woord dat een gedeelte van de straat verlichtte. ILSNER. ILSNER. En plotseling zag hij in dat verlaten stukje stad twee mensen. Een man en een vrouw. Het beeld lichtte op, doofde weer. ILSNER. ILSNER. De man had iets in zijn hand. Hij hief zijn arm in de lucht en sloeg. Eén, twee keer. Het knipperende licht maakte zijn bewegingen houterig, als in een oude, met de hand gedraaide kijkdoos. ILSNER. ILSNER. De vrouw zakte in een paar flitsen ineens. Ze stond, zat geknield, lag op de grond. Bij de derde flits was de man verdwenen. ILSNER. ILSNER. ILSNER. Nu was ook de vrouw weg. De straat en het stuk grond lagen er weer verlaten bij. De bijna volle maan scheen door een gat in het wolkendek als door een hoog venster. De hele scène had nauwelijks twintig seconden in beslag genomen.

Hoe lang hij daarna nog in dat doolhof had gestaan wist hij niet, maar op zeker moment was er iemand met een bezem als een drietand uit de nevelen opgedoken die hem naar buiten had gedreven, de verlaten kermis op.

De terrassen op het museumplein waren leeg, de stoelen stonden opgestapeld en waren aan de ketting gelegd voor de nacht. Hij duwde de deur van café Hopper open, struikelde zoals gewoonlijk over het opstapje achter de deur. Achterin bij de piano was nog een tafeltje vrij. Hij ging zitten naast de grote vleugel die bedolven was onder folders, kranten en culturele magazi-

nes. Vanuit zijn ooghoek registreerde hij dat het *GeTij*, het *Gezaghebbend Tijdschrift* waarin hij zelf schreef, erbij lag.

Er hing een grondlucht in het café, een penetrante rioolgeur. Onvatbaar gas, opstijgend uit de ingewanden van de stad.

‘Het stinkt enorm,’ zei hij tegen de jongen bij wie hij een koffie bestelde. ‘Het is vanavond erger dan anders.’

‘Ik ruik niks,’ zei de jongen.

Cornelius keek naar buiten. De caféverlichting deed de ruiten spiegelen, zodat er een caleidoscoop van binnen- en buitenfragmenten ontstond, scherven van twee versplinterde werkelijkheden die over elkaar schoven. Zijn eigen hoofd zweefde lichaamloos boven de tramrails, en een van de grote, bronzen strijdagens op het dak van het museum stond als een wufte hoed op het hoofd van een andere klant. Spiegelingen. Vervalsingen. Goochelend glas.

Hij diepte een pen en een notitieblok op uit zijn zakken en las na wat hij die dag al opgeschreven had.

‘De *Sinksenfoor*, in het Nederlands Pinksterkermis, vindt jaarlijks plaats op de gedempte Zuiderdokken te Antwerpen, en is met zijn honderdvijftig kramen een dorp in de stad. Voor de exploitanten is het het hoogtepunt van de Vlaamse kermissen.

Oorspronkelijk werd kermis gevierd op zaterdag, zondag en maandag. De kramen werden op de marktplaats opgesteld, of bij plaatsgebrek op het kerkhof. Er konden verschillende spelletjes worden gespeeld als kaatsballen, kegelen, sabelen, ringsteken. Vaak waren de spellen wreed: het gansrijden, katknuppelen of pauwsteken eindigde met de dood van de dieren. Er waren kwakzalvers, waarzeggers, goochelaars, messenwerpers, vuurspuwers. Een Sterke Vrouw met een molensteen aan haar vlechten, of een fakir die zich liet doorsteken met sabels, en een adder de kop afbeet.

Op het toneel werden kluchten naast bijbelse taferelen gespeeld, werden zowel smartlappen als obscene refreinen

gezongen. Loterijen werden gewonnen door handlangers die de uitbater tussen het publiek had gezet. Er werden gevechten geënceneerd om het de zakkenrollers gemakkelijk te maken. Want kermis mocht zijn wortels dan in de religie hebben, criminaliteit hoorde erbij.

De eerste Pinksterjaarmarkt te Antwerpen werd gehouden in 1415 op de Grote Markt; later aan de andere kant van de kathedraal, rond het Groenkerkhof. Steeds weer moest de kermis verhuizen vanwege klachten over overlast...'

Dit kon voorlopig dienen als opzetje voor zijn artikel voor het *Gezaghebbend Tijdschrift*, maar hij was er nog niet tevreden over, ook al was alles onderbouwd door journalistieke research op internet en een beetje veldwerk. Hij zocht een andere stijl, een andere invalshoek, zou liever alleen maar smeuge en aangrijpende anekdoten vertellen, want zelfs de lezers van het *GeTij* waren niet meer vies van sensatie.

Cornelius klapte zijn notatieblok dicht, legde wat geld op het tafeltje en verliet het café.

Op het immense plein voor het Museum van Schone Kunsten kwamen tien straten uit. Het was diep in de nacht en stil, maar overdag en 's avonds was dit het hart van het bruisende, nieuwe Zuid, de hippe wijk waar hij sinds een jaar woonde. Hij aarzelde. Naar huis? Nee. Hij moest terug, nu het nog dezelfde nacht was. Terug naar de plek waar die scène zich had afgespeeld. Waarschijnlijk was het allemaal inbeelding, een projectie van zijn paniek. Het gevolg van dat bloederige theaterstuk in de Grand-Guignol. Hadden ze dan toch gelijk, de criticasters, de klagers, die beweerden dat het bloeddorstige theatertje een negatieve invloed had op sommige mensen?

Hij liep door tot hij de achterkant van het glazen doolhof herkende. Hij tuurde naar binnen. Alles was donker nu, maar dit was de hoek waar hij in paniek naar buiten had gekeken. Hij draaide zich om. Daar lag het met onkruid overwoekerde lapje

grond, het begin van de straat, verlicht door de wiebelende lantaarn. Daar knipperde ILSNER. Hij keek op zijn horloge. Half drie en geen mens meer te zien. Of toch. Aan het einde van de straat verschenen nog wat late voetgangers. Cornelius liep naar de plek waar de vrouw gevallen was, keek rond, zag niets. Het was donker. Wat zou hij ook moeten zien?

De voetgangers naderden. Het waren vier vrouwen. Ze bevonden zich nu halverwege de straat en bezetten de gehele breedte van het trottoir. Het gaf hem een onprettig gevoel.

Er glinsterde iets bij de stoeprand. Cornelius liet zich op zijn hurken zakken. Een kettinkje. Op het moment dat hij zijn hand ernaar uitstak werd er geroepen. Een boze vrouwenstem.

‘Hé jij daar!’

Hij keek op. De vrouwen waren hem nu tot op een meter of dertig genaderd. Een van hen beende met grote stappen op hem af. De andere drie bleven achter.

‘Hé jij daar, wat moet dat? Staan blijven!’

Hij kwam overeind, keek besluiteloos naar het kettinkje in zijn hand. Voor hij wist wat hij deed, zette hij het op een lopen. Met de echo op zijn hielen bleef hij rennen tot hij via een grote omweg de bronzen strijdagens op het museum weer zag opdoemen. Even later stak hij ademloos de sleutel in het slot van zijn voordeur. Boven de bel hing een koperen naamplaatje. Cornelius Reyziger en Hetta Cox.

Intussen was Ponelli naar Lea's woonwagen gestapt voor een borrel en morele steun. Hij en Lea waren opgegroeid op de kermis, hadden zoveel verleden gemeenschappelijk dat Ponelli soms bang was dat Lea in zijn hoofd kon kijken en er iets in zou vinden wat hij zelf niet wist. Ze hadden hun leven gedeeld, en nu deelden ze een melancholisch heimwee naar dat verleden. Maar wat Lea ook altijd grootmoedig met hem gedeeld had, was haar boezem. Ze was namelijk in het bezit van drie borsten, net als haar moeder, grootmoeder en overgrootmoeder. Ze beweerde dat ze in rechte vrouwelijke lijn afstamde van de dame op een zeventiende-eeuwse prent van Jan Luyken, een prent die ze als certificaat van echtheid in haar rariteitenkabinet had hangen.

Lea Met De Drie Borsten was de nog enige levende attractie van haar eigen rariteitenkabinet. Ze had succes gekend, maar met het verstrijken der jaren lokte ze steeds minder volk.

'De mensen zien liever twee jonge dan drie oude borsten,' zei ze. 'Ik was beter de vrouw met de baard geweest. Dan had ik op m'n oude dag nog wat kunnen bijverdienen rond Kerstmis.'

Ponelli was blij dat ze geen baard had. Hij kwam tot rust als hij zijn hoofd tegen haar monumentale voorgevel mocht vlijen. Wanneer hij zich vijf minuten aan haar boezem van wijsheid mocht laven kon hij het leven weer aan, en was zijn opstandigheid of onrust verdwenen.

Toen hij aanklopte en haar woonwagen betrad, was hij onaangenaam verrast er iemand aan te treffen. Weliswaar niet aan Lea's boezem, maar toch. Het was Daan, de directeur van het lugubere theatertje dat nu al een paar jaar meedraaide. Het

was een lange, graatmagere jongeman met een opvallend hoog voorhoofd waar een gitzwarte krul op lag als een dikke komma.

‘Dat is betuttelend en denigrerend,’ zei Daan tegen Lea.

‘Wat is denigrerend?’ vroeg Ponelli, die een stoel bijschoof.

‘Dat ze het haar destijds zo moeilijk hebben gemaakt om het rariteitenkabinet open te houden. Met al die regels en voorschriften.’

Ponelli knikte. Het was waar. Vroeger, in de tijd van Lea’s grootouders, was het rariteitenkabinet onderdeel geweest van een veel groter spektakel met levende fenomenen: dwergen, reuzen, Siamese tweelingen, een meisje met een gespleten tong, een vrouw met eendenpoten, een kind met drie benen, je kon het zo gek niet bedenken of ze waren erbij. Maar in de loop der tijden waren de levende fenomenen uit de kraam verdwenen. Ze werden steeds zeldzamer, en bovendien begon men het tentoonstellen van menselijke attracties als mensonwaardig te zien. En dus werden ze weggehaald bij de uitbaters, die ineens uitbuiters waren geworden. De meeste fenomenen waren daarna eenzaam en berooid gestorven in een gesticht of armenhuis, en Lea’s rariteitenkabinet was stilaan verworden tot een stoffige collectie wassen beelden, curiosa en preparaten op sterk water.

Ponelli schudde zijn hoofd en kiepte zijn borrel achterover. Het kostte hem steeds meer moeite zich neer te leggen bij de tijdgeest, bij de waan van de dag, bij de armoede die er anders uitzag, bij de veranderingen die geen verbeteringen waren, bij alle dingen die hem niet bevielen, inclusief het ouder worden. Hij schoof zijn glaasje nog eens naar Lea.

‘Neem maar van mij aan dat de kermis naar de kloten is. Het is één grote goktent geworden. Eén grote lawaaimachine. Lea en ik zijn de laatste overlevenden, de laatste echte kermisgasten. De jongere generaties hebben geen gevoel meer voor het ambacht.’

Daan haalde zijn schouders op.

‘Ik voel me niet aangesproken. Wij zetten juist een oude tra-

ditie voort. We maken al ons materiaal zelf. Decors, kostuums, attributen. En wat denk je van het grimeren? Daar is in ons geval heel wat expertise bij nodig.'

'Het zal mij benieuwen hoe lang ze jullie nog je gang laten gaan,' zei Ponelli. 'Ik hoor heel wat negatieve geluiden.'

'Onwetendheid en hysterie,' vond Daan. 'De mensen moeten gewoon nog wennen.'

Hij dronk zijn glas uit en stond op.

'Ik ga ervandoor. Bedankt voor de borrel, Lea. Ik kom morgen even naar dat hoofd kijken voor je opengaat, oké?'

'Ik heb dan wel een journalist op bezoek,' zei Lea. Ze sprak het woord plechtig uit. 'Hij maakt een reeks over de Sinksenfoor. Hij is vandaag al langs geweest, maar ik was bezig.'

'Die blonde met die beige regenjas? Die is bij ons komen kijken, vanavond. Ik heb hem niet kunnen vragen wat hij ervan vond, want we hadden nog een volgende voorstelling en het is altijd een race tegen de klok om al dat bloed opgedweild te krijgen.'

Hij opende de deur en stapte naar buiten. Hij moest bukken om zijn hoofd niet te stoten.

'Gezellige jongen is dat,' bromde Ponelli.

'Ga toch eens kijken naar wat ze doen,' zei Lea. 'Het zijn enthousiaste jongelui. Ze werken hard. Ze hebben liefde voor het vak. Ze hebben eigenlijk alles waarvan jij beweert dat het is verdwenen. En zo'n stuk duurt nauwelijks een kwartier. Een beetje opwindning zal je goed doen.'

'Dank je wel,' bromde Ponelli. 'Ik heb al opwindning genoeg gehad vandaag.'

Hij vertelde haar over de late dwaalgast in zijn doolhof.

'En iedereen wéét toch dat je alleen maar een wand moet volgen om de uitgang te vinden?' zei hij verontwaardigd. 'Ik kan er niet meer tegen, Lea,' besloot hij. 'En dat kabaal de hele dag. Je hoort geen kermis meer. Je hoort alleen die decibels van The Maiden. Ik voel het tot in mijn botten. Ik heb er een slecht gevoel bij. Een slecht gevoel.'